

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående lagstiftning till skydd i vissa avseenden för ungdom med annan anställning än i industriellt arbete.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 71, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Henrikson* och *Ström* föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta undersöka och utreda möjligheterna för en lagstiftning, syftande till bestämmelser om minimilön, maximalarbetsdag och semester för ungdom i icke-industriellt arbete.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av socialstyrelsen. Det yttrande, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda från nämnda myndighet, finnes fogat såsom bilaga till detta utlåtande, och tillåter sig utskottet hänvisa till dessammå innehåll.

Den i socialstyrelsens yttrande omförmälda konventionen angående införande av metoder för fastställande av minimilöner har enligt uppgift i sociala meddelanden 1934, nr 1 (sid. 48—49), till innevarande års början ratificerats av 14 stater, nämligen Australien, Chile, Columbia, Frankrike, Irland, Italien, Kina, Norge, Spanien, Storbritannien, Sydafrika, Tyskland, Ungern och Uruguay. Beslut om ratifikation föreligger i Bulgarien och Mexiko. Förslag om ratifikation föreligger i Cuba, Nederländerna och Tjeckoslovakien.

Här må anmärkas, att de utredningsmän, som jämlikt Kungl. Maj:ts be- myndigande den 19 juni 1931 tillkallats för att inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande frågan om rättslig reglering av de i enskild tjänst anställdas arbetsavtal och vad därmed äger samband — kommittén angående privatanställda — torde komma att i viss utsträckning behandla de i förevarande motion berörda spörsmålen. Enligt uppgift i innevarande års riksdagsberättelse beräknas kommitténs arbete bliva slutfört under årets lopp.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 9 saml. 2 avd. Nr 34.

Utskottet. Såsom framgår av socialstyrelsens till utskottet avgivna yttrande förefinnas i gällande lag vissa bestämmelser rörande arbetstid och semester, vilka gälla jämväl beträffande ungdom med annan anställning än i industriellt arbete. Lagbestämmelser om fastställande av minimilöner hava icke ansetts böra antagas i vårt land, sålunda ej ens i fråga om vuxna anställda i allmänhet. Att i lagstiftningen införa bestämmelser härutinnan beträffande ungdom varom nu är fråga torde ännu mindre vara anledning, då möjligheten för dem att överhuvud erhålla sysselsättning ofta är beroende just därpå, att deras arbetskraft kan erhållas mot en billigare ersättning än som betalas till vuxna. Vad i förevarande motion anförts finner utskottet därför icke böra föranleda riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ämnet.

Utskottet får fördenskull hemställa,

att förevarande motion, II: 71, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 maj 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

KARL MAGNUSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *von Geijer, Frändén, Sam Larsson, Gustaf Tamm, Olof Carlsson* och *Forslund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Wallerius, Olovson* i Västerås, *Hansson* i Trollhättan* och *Gardell* i Gahns, fru *Nordgren** samt herrar *Österström** och *Lindberg* i Stockholm*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga A.

1) SOCIALSTYRELSENS YTTRANDE.

Stockholm den 9 mars 1934.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom beslut den 9 februari 1934 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till andra lagutskottet avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 71, angående lagstiftning till skydd i vissa avseenden för ungdom med annan anställning än i industriellt arbete. Till fullgörande härav får styrelsen anföra följande.

Beträffande arbetstiden för minderåriga (personer under 18 år) gäller numera enligt 14 § 1 mom. första stycket i den år 1931 reviderade arbetarskyddslagen, att minderårig icke får användas till arbete, varå nämnda lag helt äger tillämpning — d. v. s. praktiskt taget all yrkesmässigt bedriven

verksamhet utom jordbruket — mer än tio timmar av dygnet eller sextio timmar i veckan. Angående minderårigs arbetstid i arbete, varå arbetstidslagen äger tillämpning, gäller givetvis vad där är stadgat, dock att dylikt arbete i varje fall är underkastat de tidsbegränsningar, som nyss nämnts. En maximering av arbetstiden för minderåriga till tio timmar om dygnet och sextio timmar i veckan kan således numera sägas vara allmänt genomförd. Från denna begränsning kan undantag ifrågakomma allenast, om natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i ett företags drift eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom.

Vid 1931 års revision av arbetarskyddslagen infördes för första gången i vår lagstiftning bestämmelser om arbetarsemester. Dessa återfinnas i 5 § m) av lagen, enligt vilket stadgande semesterledighet omfattande minst fyra söckendagar bör beredas åt arbetare, som utan avsevärt uppehåll användes till arbete året runt och varit anställd hos arbetsgivaren eller företaget någon längre tid. Denna ledighet bör i allmänhet utgå under den varmare årstiden samt i regel vara sammanhängande och förlagd i omedelbar anslutning till sön- eller helgdag. Stadgandet äger tillämpning å alla arbetare, som omfattas av arbetarskyddslagen, sålunda även minderåriga sådana — dock ej å jordbrukets arbetare.

I sitt år 1925 avgivna förslag till reviderad arbetarskyddslag, vilket låg till grund för 1931 års riksdagsbeslut i ämnet, hade socialstyrelsen upptagit en semesterledighet av minst en vecka. Regeringsförslaget till 1931 års riksdag stannade emellertid vid fyra dagar, vartill riksdagen anslöt sig. Föredragande departementschefen anförde för nämnda begränsning som huvudsynpunkt, att lagstiftaren på detta område för det dåvarande syntes böra begränsa sig till att söka låta de förmåner, varom den stora mängden arbetsgivare och arbetare redan enat sig, komma jämväl övriga arbetare tillgodo. Departementschefen framhöll med avseende härå, att av de arbetare, som enligt kollektivavtal ägde rätt till semester — utgörande sannolikt omkring $\frac{3}{4}$ av de arbetare, som berördes av avtalen — ungefär $\frac{2}{3}$ torde hava en semester understigande en vecka samt att den vanligaste tidslängden syntes vara fyra dagar.

Socialstyrelsen har under förra året publicerat en redogörelse för en på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd undersökning av arbetstidsförhållandena inom detaljhandeln, vilken undersökning torde förtjäna visst beaktande i detta sammanhang. Undersökningen avser väsentligen förhållandena under år 1931, d. v. s. året innan den reviderade arbetarskyddslagen trädde i kraft. De inom nämnda näringsgren sysselsatta minderåriga återfinnas företrädesvis bland vakter, bud och dylika anställda. Undersökningen har omfattat nära 4 000 minderåriga av denna yrkesgrupp, utgörande omkring 70 % av hela gruppen (redogörelsen tab. 9 sid. 40). Ett avsevärt antal minderåriga återfinnes även i försäljarnas grupp (expeditör, bodbiträden) inom den egentliga butikspersonalen, nämligen c:a 1 600, utgörande $8\frac{1}{2}$ % av hela antalet. Det alldeles övervägande antalet av de minderåriga, som varit föremål för undersökningen, har tillhört den privata detaljhandeln, endast en mindre del den kooperativa. Flertalet av de minderåriga har tillhört större företag (med 5 anställda eller därutöver), men en betydande del har också varit anställd i mindre företag, inom vilka för övrigt proportionsvis betydligt flera minderåriga användas än i de större företagen.

Ur redogörelsen för undersökningen må här anföras följande.

Bruttoarbetstiden för försäljare, anställda i handelsbodas i allmänhet inom den privata detaljhandeln, uppgår (tab. 38 sid. 106) i genomsnitt för vecka till c:a 61 timmar i mindre företag och $58\frac{1}{2}$ timmar i större företag, medan den genomsnittliga nettoarbetstiden utgör resp. 53 och 51 timmar. För vakter, bud o. d. äro motsvarande siffror 60 och 58, resp. 52 och 51. De särskilt redovisade specialbranscherna mjölkbodas, bageriaffärer o. d., frukt- och blomsterbutiker samt tobaksaffärer uppvisa icke obetydligt högre arbetstider, nämligen för försäljare $65\frac{1}{2}$ och 67, resp. $57\frac{1}{2}$ och 62 samt för vakter och bud 62 och 61, resp. 55 och 51. Den kooperativa handeln synes i stort sett tillämpa något lägre arbetstider än privathandeln, men äro avvikelserna obetydliga. I handelsbodas med servering åter, som äro undantagna för tillämpningen av butikstängningslagen, är arbetstiden för försäljarna betydligt längre än i ovan omnämnda bodas (tab. 43 sid. 138): bruttoarbetstiden redovisas till i medeltal c:a 76 timmar per vecka och nettoarbetstiden till 63 timmar, varvid ytterligare är att påpeka, att arbetstiden är ännu längre än de sålunda anförda medeltalen angiva i landskommuner samt mindre städer, köpingar och municipalsamhällen. För bud, anställda vid dessa bodas, upptages den genomsnittliga bruttoarbetstiden till 62 timmar och nettoarbetstiden till 49 timmar.

Uppmärksammas bör emellertid, att arbetstiden är väsentligt olika i de särskilda fallen. Besked härom erhålles beträffande springgossar och springflickor av tabell 39 å sid. 107. Av denna framgår sålunda bland annat, att bruttoarbetstiden per vecka för nämnda kategori anställda inom såväl den privata som den kooperativa detaljhandeln varierat från mindre än 54 timmar till inemot 80 timmar och nettoarbetstiden från mindre än 44 timmar till inemot 70 timmar. I två fall inom privathandeln har nettoarbetstiden till och med uppgått till 70 timmar eller därutöver.

Semester synes allmänt åtnjutas av personalen inom detaljhandeln; endast några få procent av antalet anställda äro helt uteslutna från semesterförmån. Semesterns längd (sid. 102) skiftar för försäljarnas grupp i medeltal från $1\frac{1}{2}$ till 2 veckor och för springpojkar, springflickor o. d. från 1 till 2 veckor, beroende på anställningstidens längd. Även ifråga om semesterförmånen förete handelsbodas med servering en tydlig avvikelse från andra bodas, i det i genomsnitt ej mindre än $\frac{1}{4}$ av personalen uppgives vara utan semester. Detta förhållande torde dock sannolikt väsentligen bero, dels på att vid dessa merendels smärre företag i stor omfattning sysselsättas familjemedlemmar, och dels på att en betydande del av dessa anställda ofta byta plats, varigenom de ej nå upp till den anställningstid, som plägar fordras för beviljande av semester.

Beträffande arbetslönen för här ifrågavarande kategorier anställda må ur lönestatistisk årsbok för år 1932 anföras, att på grund av uppgifter från över 700 firmor den genomsnittliga löneinkomsten per vecka för minderåriga inom handel och varulager upptagits till 18:41 kronor, samt att enligt uppgifter från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna veckolönen för springpojkar inom yrkesgruppen hantverks- och transportarbete beräknats till i medeltal 12 kronor (för Stockholm 20 kronor). Enligt de uppgifter, som legat till grund för beräkningen av sistnämnda siffror, utgjorde den lägsta å viss ort gällande medellönen för springpojkar 5 kronor och har den uppgivits i 3 fall, samtliga avseende orter å landsbygden.

Vid bedömandet av de ovan meddelade uppgifterna rörande arbetslönens storlek i vissa fall är att uppmärksamma, att de avse medellöner, och att

följaktligen de faktiskt utgående lönerna i särskilda fall kunna tänkas väsentligt underskrida de uppgivna medeltalen.

Till ytterligare belysning av förhållandena beträffande löner, arbetstid och semester för minderåriga inom de i motionen företrädesvis åsyftade yrkena har styrelsen låtit verkställa en undersökning av bestämmelserna härutinnan i gällande kollektivavtal. Det huvudsakliga resultatet av denna undersökning, vilken utförts av t. f. aktuarien hos styrelsen Johan Richert, återgives i en detta yttrande bilagd promemoria.

Vad härefter angår frågan om minimilöner vill styrelsen erinra om, att denna fråga varit föremål för förslag från styrelsens sida beträffande hemarbetare (vuxna som minderåriga) i styrelsens den 15 juni 1920 avgivna betänkande med förslag till lag om hemindustriellt arbete. Enligt detta lagförslag skulle yrkesinspektionens chefsmyndighet äga att, därest omständigheterna tydde på att arbetslönerna inom visst område av hemindustriellt arbete vore lägre än som kunde anses skäligt, föranstalta om utredning i berörda avseende samt, om så befunnos påkallat, hos Kungl. Maj:t göra framställning om bemyndigande att fastställa minimiavlöning för området ifråga. I händelse framställningen bifölles skulle det åligga chefsmyndigheten ombesörja, att förslag till minimiavlöning uppgjordes av en eller flera lämpligt sammansatta nämnder, vari skulle ingå minst en opartisk ledamot samt lika antal representanter för arbetsgivare och arbetare. Sedan lönenämnd efter samråd med arbetsgivare och arbetare inom det område, nämndens uppdrag avsåge, avgivit förslag till minimiavlöning, hade chefsmyndigheten att kungöra detsamma i lämpliga tidningar med utsättande av viss tid för avgivande av yttranden över förslaget. Chefsmyndigheten hade sedermera att med eller utan ändringar fastställa de föreslagna lönesatserna.

Över styrelsens ifrågavarande betänkande infordrades yttranden från skilda håll, men har någon ytterligare åtgärd rörande detsamma därefter ej vidtagits från Kungl. Maj:ts sida. I övrigt torde något förslag från offentlig myndighets sida rörande fastställande av minimilöner icke ha framlagts här i landet.

Frågan i allmänhet om fastställande av minimilöner har vidare varit föremål för behandling vid internationella arbetskonferensens tionde och elfte sammanträden 1927 och 1928 och resulterade behandlingen vid sistnämnda sammanträde i antagandet av ett förslag till konvention angående införande av metoder för fastställande av minimilöner och ett förslag till rekommendation angående tillämpningen av metoder för fastställande av minimilöner. Nämnda konvention och rekommendation finnas återgivna i den av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet utgivna publikationen Internationella arbetsorganisationen (del III). Det frågeformulär i ämnet, som utsänts till regeringarna, hade av svenska regeringen remitterats till delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, vilken efter hörande av socialstyrelsen, kommerskollegium, svenska arbetsgivarföreningen, Sveriges skraddarmästares centralförening, landssekreteriatet samt svenska textilarbetareförbundet avgav sitt yttrande den 7 november 1927, vilket yttrande även återfinnes i nyssnämnda publikation (sid. 161). Med hänsyn till de upplysningar och meningssyftningar, som framkommit under ärendets behandling, föreslog delegationen, att regeringen skulle meddela, att Sverige åtminstone för det dåvarande icke vore benäget biträda någon konvention angående fastställande av minimilöner eller

att vidtaga några åtgärder med hänsyn till en rekommendation i ämnet, Regeringens svar överensstämde i allt väsentligt med vad delegationen föreslagit.

I propositionen (nr 185) till 1929 års riksdag med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av internationella arbetskonferensen åren 1925, 1926 och 1928 fattade beslut erinrades ifråga om förenämnda konventionsförslag bland annat, att förslaget ej blott å arbetsgivar- utan även å arbetarsidan i allmänhet mötts med ogillande, och uttalades från regeringens sida den meningen, att konventionen ej för närvarande borde biträdas av vårt land. Den i samband med konventionsförslaget antagna rekommendationen ansågs ej heller böra föranleda någon åtgärd från svensk sida. Till denna uppfattning anslöt sig även riksdagen.

GUNNAR HUSS.

W. STENHOLM.

2) T. F. AKTUARIEN J. RICHERTS PROMEMORIA.

P. M.

angående kollektivavtalens bestämmelser om löner, arbetstid och semester i fråga om minderårig personal inom vissa icke-industriella yrken.

Kontors- och butikspersonal. Vid senaste sammanräkning, avseende årskiftet 1932/33, utgjorde antalet hos socialstyrelsen samlade kollektivavtal, gällande för kontors- och butikspersonal, 550, och av dessa avtal berördes cirka 11 000 anställda. Siffrorna torde ungefärligen beteckna även det nuvarande avtalsbeståndets omfattning. Bland de ifrågavarande anställda finnes även minderårig personal. Dessutom finnas minderåriga, som icke beröras av avtalen. Några uppgifter, som tillåta en beräkning av antalet minderåriga vid hithörande företag, finnes ej tillgängliga.

Endast undantagsvis regleras avtalen arbetsvillkoren för minderåriga i åldrar under 17 år. *Lönerna* för butiksbiträden och kontorister fastställas sålunda i regel för åldrar från och med 18 eller 17 år och uppåt. För åldrar därunder bestämmes oftast lönen genom fri överenskommelse mellan arbetsgivaren och den anställde. I ett avtal, gällande för personalen hos ett par affärsinnehavare i Kiruna, har påträffats en bestämmelse, enligt vilken överenskommelse om löner för butiksbiträden i åldrar under de för begynnelselönen stadgade (här: för manliga biträden 18 år och för kvinnliga 19 år) skall träffas mellan arbetsgivaren å ena sidan och arbetarnas organisation å den andra.

För sådana fall, där minderåriga anställts såsom springpojkar eller springflickor, paket- och cykelbud o. d., finnes i ett mindre antal avtal särskilda lönebestämmelser. Konsumtionsföreningen Stockholms avtal bestämmer sålunda, att paket- och cykelbud i åldern 16—17 år få 25 kronor per vecka i Stockholm och 22 kronor i förorterna. Snarlika bestämmelser ha påträffats i ytterligare något över ett dussintal avtal i Stockholm; i ett bestämmes lönen särskilt för bud i åldrar under 16 år (20 kronor per vecka). I andra delar av landet äro dessa fall, relativt taget, mycket mera sällsynta.

I det fåtal fall, där särskilda lönebestämmelser sålunda finnes för paket- och cykelbud o. d., kunna för dessa kategorier även avtalens allmänna bestämmelser i fråga om bland annat *arbetstid* och *semester* anses vara gil-

tiga. Men i övriga fall torde dylik budpersonal icke enligt avtalet bli berättigad till de förmåner, som innehållas i de allmänna bestämmelserna. Och detsamma torde gälla kontors- och butiksbiträden i åldrar under den, för vilken begynnelselönen fixerats, för så vitt icke något särskilt stadgande i avtalet uttryckligen anger, att de allmänna bestämmelserna även för dessa yngre biträden skola gälla. (Avtalens bestämmelser äro på denna punkt icke otvetydiga, men från vederbörande arbetarorganisation har den uppfattningen uttalats, att de yngre anställda icke här i regel torde kunna åberopa någon avtalsenlig rätt.) Särskilt stadgande av antydd art har påträffats allenast i ett avtal, avseende personalen vid ett större varuhus i Stockholm.

I de flesta fall synes den dagliga arbetstiden för kontors- och butikspersonal vara begränsad till 48 timmar per vecka. Semester åtnjutes inom denna näringsgren så gott som undantagslöst av under avtalen hörande personal; dess längd blir i regel en vecka efter viss kortare tids anställning och ökar vanligen med längre anställningstid.

Att yngre biträden såväl som springpojkar o. d. i allmänhet icke kunna åberopa avtalsenlig rätt till semester för de fall, där lönebestämmelser i fråga om dylik personal saknas, betyder givetvis icke ovillkorligen, att de i praktiken skulle vara undanhållna denna förmån. Enligt meddelande till exempel från kooperativa förbundet i Stockholm, där avtalets bestämmelser gälla endast personal i åldern 17 år och däröver, tillämpas för hos förbundet anställda yngre biträden i verkligheten samma allmänna bestämmelser om semester m. m. som för äldre biträden. Likartad praxis kan ju råda även på andra håll, ehuru avtalsbestämda garantier för de minderårigas rätt saknas.

Lagerpersonal. I fråga om lagerpersonal, för vilka inemot 450 avtal med nära 7 000 berörda anställda redovisats hos socialstyrelsen, kunna förhållandena i avseende på minderårigas ställning väsentligen anses vara lika de för kontors- och butikspersonalen angivna. I hithörande avtal förekommer mycket ofta en uttrycklig bestämmelse, enligt vilken minderårigas löner regleras efter fri överenskommelse mellan arbetsgivaren och den anställde. I ett avtal, gällande för en mindre arbetsplats i Stockholm, har den bestämmelsen tillfogats, att sådan överenskommelse, om arbetaren det önskar, må träffas med dennes organisation. I några enstaka avtal har lönen fixerats för arbetare »under 18 år»; i några andra för arbetare »under 21 år». I Stockholmssystemets avtal för expeditions- och lagerpersonal fastställas minimilöner för cykelbud: i åldern 18 år till 150 kronor och i lägre ålder till 125 kronor per månad.

Även här upptaga avtalen så gott som undantagslöst bestämmelser om semester, i regel uppgående till en vecka efter viss tids anställning. Denna förmån, liksom andra i allmänna bestämmelser innehållna arbetsvillkor, torde emellertid icke avtalsmässigt få anses garanterad åt andra än dem, som fått sina löner fixerade i avtalen. Såsom typiskt kan anföras det avtal, som mellan allmänna arbetsgivareföreningen och handelsarbetareförbundet ingåtts för arbetsplatser på skilda håll i Skåne. Detta avtal föreskriver vissa löner för manliga arbetare fyllda 17 år (i Malmö blir begynnelselönen 44:50 kronor per vecka), och för sådana arbetare gälla även avtalets allmänna bestämmelser om semester m. m. För yngre arbetare bestämmas lönen genom fria överenskommelser mellan vederbörande arbetare och arbetsgivaren, och avtalets allmänna bestämmelser lära för sådana arbetare

icke äga giltighet; alldeles otvetydiga äro emellertid icke avtalsbestämmelserna härutinnan.

Den dagliga arbetstiden blir i hithörande avtal oftast bestämd till 48 timmar per vecka.

Personal tillhörande hotell-, restaurang- och kaféerörelse. Enligt senaste avtalsstatistik, som avser årsskiftet 1932/33, skulle inom nämnda branscher i Sverige finnas cirka 65 kollektivavtal, reglerande tillhoppa inemot 13 000 anställdas arbetsförhållanden.

Det viktigaste avtalet är här det riksavtal, som slutits mellan Sveriges restaurantförening å ena sidan och å andra sidan Sveriges hotell- & restaurangpersonals förbund, och vilket kan anses beröra tillsammans 7 000 å 8 000 anställda. Enligt uppgifter, lämnade från vederbörande organisationer, torde man bland denna personal knappast kunna räkna mer än några hundratal minderåriga, sysselsatta som springpojkar vid hotell och i obetydlig omfattning som s. k. smörgåsnissar vid restauranger. Avtalet innehåller för nämnda kategorier inga lönebestämmelser. Vid de olika sysslor, för vilka i avtalet löner specificerats (exempelvis diskerskor, köksbiträden) utan att viss ålder angivits som villkor, kunna ju också minderåriga anställas, men åtnjuta dessa i sådana fall samma löner som de vuxna. Springpojkers och smörgåsnissars löner bestämmas genom särskilda reglementen utanför avtalet. Enligt uppgift lära dessa minderåriga, vilka liksom övrig personal åtnjuta fri kost, kunna förtjäna 50 å 75 kronor kontant i månaden; därav utgöres en del av fast lön — för springpojkar i regel cirka 40 kronor — och det övriga av vissa extra förtjänster. De i riksavtalet innehållna allmänna bestämmelserna i avseende på *arbetstid* och *semester* anses gälla även för de här nämnda minderåriga. Arbetstiden blir sålunda högst 189 timmar per tre veckor, inberäknat måltidsraster, vartill kommer skyldighet att utföra overtidsarbete med 20 timmar per månad. Semestern blir för fast anställda, varmed avses alla, som anställts med tjänstgöring uppgående till i genomsnitt minst 36 timmar per arbetsvecka, åtta dagar efter ett års anställning och 14 dagar efter 2 års anställning.

Det här berörda riksavtalet är normgivande för åtskilliga företag utanför de nämnda riksorganisationerna.

Bland avtal för restauranger, som i övrigt finnas i socialstyrelsens avtalsamling, har påträffats ett avtal, avseende Folkets parks restaurang i Malmö, där smörgåsnissar tillförsäkras en minimilön av 50 kronor per månad jämte fri kost.

Inom *kaféerörelsen* torde minderåriga blott sällan sysselsättas. Ett och annat hithörande avtal innehåller dock bestämmelser om sådana arbetslöner. På ett par håll bestämmas en minimilön av 20 å 25 kronor per månad, jämte fri bostad och fri kost, för springpojke eller springflicka, och på ett annat håll 20 kronor per vecka jämte fri kost för springpojke. Örebro kaféidkareförenings avtal garanterar, jämte fri kost, åt springflickor en lön per månad av 20, 35 eller 45 kronor; beloppet varierar, beroende på om arbetet består endast av budskickning eller därjämte i större eller mindre mån innefattar disknings- och städningsgöromål m. m.

Stockholm den 9 mars 1934.

Johan Richert.